

Дмитро ГОРДІЄНКО (Київ)

ДВІ АВТОБІОГРАФІЇ ВАСИЛЯ ЛЯСКОРОНСЬКОГО (1909–1913) ТА ЙОГО ОСОБОВА СПРАВА (1923)

Серед плеяди українських істориків, чиє ім'я колись було добре знаним колегам, а нині майже забуте¹, є Василь Григорович Ляскоронський – у свій час одна з найпомітніших постатей української історіографії. До числа одного з “батьків” ніжинської історичної школи відносить В. Ляскоронського А. Острянка². З ім'ям вченого пов'язано і становлення української академічної історіографії. Як відзначала К. Мельник-Антонович, В. Ляскоронський був “вельми діяльний науковий співробітник Української Академії Наук у багатьох її комісіях”³. Саме на 1920-ті роки припадає визначальний період інституалізації української історичної науки, насамперед у рамках Академії наук. Вже це зумовлює особливу увагу до вчених, яким довелося стверджувати українську науку; серед них був і В. Ляскоронський – один з перших істориків – співробітників ВУАН.

На сьогодні життя і творчість вченого вже знайшли певне висвітлення в історіографії⁴. Однак в основі всіх біографічних публікацій, присвячених В. Ляскоронському, лежить некролог, а фактично спогади колеги і близької подруги вченого К. Мельник-Антонович⁵. Істориків поєднувала не лише постать В. Антоновича, а й роки спільної праці, особливо в рамках ВУАН, і саме К. Мельник-Антонович В. Ляскоронський заповів свій архів і редагування невиданих праць⁶.

Попри певне опрацювання теми, в сучасній історіографії щодо В. Ляскоронського присутні і суто радянські штампи. Наприклад, О. Ситник від-

¹ Прикметно, що в довідковому виданні “Українські історики ХХ століття” місця для В. Ляскоронського не знайшлося. Див.: Українські історики ХХ століття: Бібліографічний довідник. – К.; Львів, 2003. – Вип. 2. – Ч. 1 / Ред. кол. В. А. Смолій (голов. ред.) та ін. – (Серія: “Українські історики”).

² *Острянка А. М.* Василь Ляскоронський і Ніжинська вища школа // Література та культура Полісся. – Ніжин, 2005. – Вип. 30: Культура Полісся та України в історичному, філологічно-мистецькому контексті / Відп. ред. і упоряд. Г. В. Самойленко. – С. 105.

³ *Мельник-Антонович К.* Василь Григорович Ляскоронський: Некролог // Записки історично-філологічного відділу ВУАН. – К., 1929. – Кн. 24: Праці історичної секції / За ред. М. Грушевського та О. Грушевського. – С. 367.

⁴ Див. бібліографію в кінці статті.

⁵ *Мельник-Антонович К.* Василь Григорович Ляскоронський. – С. 367–387.

⁶ НБУВ.ІР. – Ф. 23. – № 909. – Арк. 2 зв. (Лист К. Ляскоронської до М. Бережкова від 5 лютого 1928, з Києва в Ніжин).

Дві автобіографії Василя Ляскоронського (1909–1913) та його особова...

носить вченого до “ліберально-буржуазного напрямку”, хоча тут же зазначає, що “на відміну від істориків, які в окремих питаннях стояли на позиціях буржуазного націоналізму, історичні погляди В. Г. Ляскоронського були позбавлені національних тенденцій”⁷, на що нібито вказує відсутність у його працях “твердження про Київську Русь як колиску лише української нації”, але у працях дослідника взагалі це питання не порушується. Відтак відсутнє і твердження про “колиску трьох братніх народів”. Також у сучасній українській історичній науці спостерігається і певний регрес щодо постаті В. Ляскоронського. Якщо раніше праці вченого були предметом огляду в узагальнених курсах з історіографії⁸, то на сьогодні його постать не потрапляє в поле зору українських вчених-історіографів⁹.

З малодосліджених сторінок біографії В. Ляскоронського до кінця не з’ясованим залишається питання його переходу з Київського університету в Історико-філологічний інститут князя Безбородька в Ніжині, щодо причин якого К. Мельник-Антонович не наводить жодних відомостей¹⁰. А. Острянка припускає, що вчений відгукнувся на запрошення Ніжинського інституту¹¹. Як причину переходу дослідник називає непевність статусу приват-доцента, на посаді якого був В. Ляскоронський в університеті, натомість Ніжинський інститут запропонував постійне, стабільне місце професора¹². Можна додати, що В. Ляскоронського з Ніжином пов’язували і родинні “традиції”. Сестра вченого – Катерина Ляскоронська в листі до ніжинського колеги брата – М. Бережкова писала, що їхній батько закінчив Ніжинський ліцей, а мати – Ніжинський французький пансіон. “В Ніжині був ще наш родич, а саме проф. Максимович, дядя моєї матері, що жив у м. Монастирищі”¹³. Відтак Ніжин не був для В. Ляскоронського *terra incognita*, а тому виглядав досить привабливим як з наукового, так і соціального боку.

Так само дискусійними є і причини повернення В. Ляскоронського до Києва 1923 р., де він фактично мешкав уже з 1921 р. К. Мельник-Антонович згадує про це досить коротко й загально, не називаючи жодних причин, лише відзначає, що з ліквідацією Київського Археологічного інституту “він деякий час бідує”¹⁴. Переїзд до Києва, на думку А. Острянка, був зумовлений виключно особистими непорозуміннями між вченим та Ніжинською

⁷ Ситник О. М. Василь Григорович Ляскоронський // УІЖ. – 1990. – № 2. – С. 95–96.

⁸ Див., напр.: Очерки истории исторической науки в СССР: В 6 т. – М., 1963. – Т. 3 / Под ред. М. В. Печкиной (глав. ред.) и др. – С. 609, 800; Историография истории Украинской ССР / Редкол.: И. С. Хмель (отв. ред.) и др. – К., 1987. – С. 126.

⁹ Калакура Я. С. Українська історіографія: Курс лекцій. – К., 2012.

¹⁰ Мельник-Антонович К. Василь Григорович Ляскоронський. – С. 372.

¹¹ Острянка А. М. Василь Ляскоронський і Ніжинська вища школа. – С. 106. У фонді В. Ляскоронського збереглася чернетка прохання про участь у конкурсі на заміщення кафедри професора руської історії в Інституті князя Безбородька: НБУВ.ІР. – Ф. 90. – № 90.

¹² Острянка А. М. Василь Ляскоронський і Ніжинська вища школа. – С. 107.

¹³ НБУВ.ІР. – Ф. 23. – № 909. – Арк. 1 зв.

¹⁴ Мельник-Антонович К. Василь Григорович Ляскоронський. – С. 373.

науково-дослідною кафедрою, насамперед її керівником П. Тихомировим¹⁵. Прикметно, що саме в цей час до Ніжина з Києва повернувся О. Покровський, тікаючи від “голодної смерті”¹⁶. Натомість В. Ляскоронський рухається навпаки. У Києві вчений поселився в тому самому будинку на Великій Житомирській, № 38, кв. 1, де мешкав раніше. Там же проживала його сестра Катерина – лікар за освітою¹⁷. Тому, очевидно, для одинака В. Ляскоронського переїзд до Києва поліпшував і матеріальне становище.

Однак саме цей радянський період життя і діяльності В. Ляскоронського – себто 1920-ті роки, на які, власне, і припадає його праця в структурах ВУАН, – залишається одним з найменш досліджених. В історіографії наявні і непоодинокі помилкові твердження щодо цього часу, як, наприклад, віднесення В. Ляскоронського до дійсних членів¹⁸ чи навіть академіків¹⁹ ВУАН. Насправді, як видно з резолюції історично-філологічного підвідділу ВУАН, вчений був обраний і затверджений позаштатним співробітником, а отже, працював майже на одному ентузіазмі²⁰. Також О. Ситник помилково вказує, що в серпні 1925 р. Ляскоронський “очолив комісію ВУАН з питань дослідження могильника Софійського собору”²¹, насправді ж проводились охоронні розкопки провалля на території подвір’я собору. Про ці дослідження зберігся звіт самого В. Ляскоронського, з якого випливає, що тоді було обстежено не “значну частину навколишньої території”²², а лише площу в 200 кв. м. (20×10 м)²³.

Серед структур ВУАН, з якими активно співпрацював В. Ляскоронський, К. Мельник-Антонович називає такі: Археологічна секція, Софійська та Етнографічна комісії, Історична секція по відділах Старого Києва, Чернігова та первісної культури, Комісія Науково-термінологічного словника, комісія краєзнавства, Всеукраїнський археологічний комітет та комісія сходознавства²⁴. Діяльність вченого в кожному з цих підрозділів потребує свого окремого подальшого наукового опрацювання.

Таким чином, для долучення якнайширшого кола істориків до дослідження постаті вченого постає нагальна потреба введення в науковий обіг

¹⁵ *Остряк А. М.* Василь Ляскоронський і Ніжинська вища школа. – С. 109.

¹⁶ *Гордієнко Д.* Меморіал атистеїв – наукове кредо професора Олексія Покровського // Ніжинська старовина. Ніжинознавчі студії № 5: Зб. регіональної історії та пам’ятокзнавства. – К., 2008. – Вип. 6 (9). – С. 110.

¹⁷ НБУВ.ІР. – Ф. 23. – № 909. – Арк. 2.

¹⁸ *Ситник О. М.* Історія України доби Середньовіччя в наукових студіях В. Г. Ляскоронського: Автореф. дис. ... к. іст. н. – Ужгород, 1993. – С. 1.

¹⁹ *Завальна О.* Наукова спадщина видатного українського історика Василя Григоровича Ляскоронського (1859–1928 рр.) у збірці Наукового архіву Національного музею історії України // Пам’ять століть. – 2007. – № 1. – С. 145.

²⁰ Також К. Мельник-Антонович наголошує на безоплатній праці В. Ляскоронського: “Українська Академія Наук ... не знайшла для нього ніякої, ані штатної, ані якої-будь платної посади” (*Мельник-Антонович К.* Василь Григорович Ляскоронський. – С. 374).

²¹ *Ситник О. М.* Василь Григорович Ляскоронський. – С. 98.

²² Там само.

²³ *Ляскоронський В.* Розкопи в подвір’ї Софійського собору в Києві. Осінь 1925 р. // Коротке звіт повідомлення за археологічні дослідження 1925. – К., 1926. – С. 87.

²⁴ *Мельник-Антонович К.* Василь Григорович Ляскоронський. – С. 373.

Дві автобіографії Василя Ляскоронського (1909–1913) та його особова...

архівних матеріалів²⁵, важливе місце серед яких належить автобіографіям²⁶ вченого та особовим справам.

Однак у підході до автобіографії як джерела потрібно враховувати, що автобіографічний текст зумовлюється як зовнішніми умовами – власне його призначенням, очікуваним колом читачів, так і внутрішніми – особистістю самого автора. Саме в автобіографіях “найповніше виражається та закріплюється індивідуальний досвід особистості”²⁷. Проте це текст не лише висловленої думки, а й замовчаної, тобто прихованої, опущеної з тих чи тих причин інформації.

Наприклад, за спогадами К. Мельник-Антонович, саме В. Антонович справив визначальний вплив у спрямуванні подальшої долі В. Ляскоронського: “За прикладом старшого брата, що працював над історією України у проф. В. Б. Антоновича та над історією Західної Європи у проф. Лучицького, Василь Григорович особисто знайомиться з тими двома професорами та вчащає на їхні виклади”²⁸. Постаті вчителя В. Ляскоронський присвятив некролог, аналітичну працю і спогади²⁹. Відтак в історіографії дослідники впевнено відносять вченого до складу київської школи Антоновича³⁰. Проте в автобіографіях немає жодного слова про В. Антоновича, як і про І. Лучицького. При

²⁵ Частина джерел уже опублікована. Окрім наративних – спогадів К. Мельник-Антонович (Там само. – С. 367–387) та В. Дубровського (*Дубровський В.* Проф. В. Г. Ляскоронський // Український історик. – 1965. – № 3–4 (7–8). – С. 48–52), опубліковано два листи Д. Айналлова (*Гордієнко Д.* З листування Дмитра Айналлова з українськими діячами (листи до В. Антоновича, В. Ляскоронського, К. Широцького, В. та Н. Лазурських та В. Маслово) // Софія Київська: Візантія. Русь. Україна. – К., 2012. – Вип. II: 3б. наук. пр., присв. 150-літтю з дня народження Дмитра Власовича Айналлова (1862–1939 рр.) / Відп. ред. П. С. Сохань; упоряд. Д. С. Гордієнко, В. В. Корнієнко. – С. 65–95), О. Покровського (*його ж.* Топографія давнього Києва в науковому доробку професора Олексія Покровського (неопублікована праця “Ликотрос”) // Древности 2011: Харьковский историко-археологический ежегодник. – Харьков, 2011. – С. 314–321) та Є. Редіна до В. Ляскоронського (*його ж.* Василь Ляскоронський та Єгор Редін: епізод зі взаємовідносин у контексті XII Археологічного з’їзду // Софія Київська: Візантія. Русь. Україна. – К., 2013. – Вип. III: 3б. наук. пр., присв. 150-літтю з дня народження Єгора Кузьмича Редіна (1863–1908 рр.) / Відп. ред. Ю. А. Мицик; упоряд. Д. С. Гордієнко, В. В. Корнієнко. (У друці)).

²⁶ Автобіографії, що публікуються, згадуються в статтях О. Ситника (*Ситник О. М.* Василь Григорович Ляскоронський. – С. 89, прим. 4), А. Острянка (*Острянка А. М.* Василь Ляскоронський і Ніжинська вища школа. – С. 105–111, позиція 1 у списку літератури), автобіографії і особову справу 1923 р. згадує в своєму огляді Г. Мищук (*Мищук Г.* Рукописні документи історика та археолога В. Г. Ляскоронського (1859–1928) з фондів Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського як джерело з історії нумізматики // Бібліотечний вісник. – 2004. – № 2. – С. 27) та в деяких інших.

²⁷ *Сердійчук Л. П.* Автобіографія як особливий тип дискурсу // Вісник Житомирського держ. університету ім. Івана Франка. – Житомир, 2004. – Вип. 17. – С. 231.

²⁸ *Мельник-Антонович К.* Василь Григорович Ляскоронський. – С. 368–369.

²⁹ *Ляскоронський В. В. Б. Антонович* (Некролог) // Журнал Міністерства народного просвещения. – 1908. – Ч. 15. Новая серия (№ 6). – С. 51–75; *його ж.* Володимир Боніфатієвич Антонович як археолог // Україна. – 1928. – Кн. 5. – С. 88–93; Невидані спогади В. Г. Ляскоронського за Володимира Боніфатієвича Антоновича як професора // Там само. – Кн. 6. – С. 70–82.

³⁰ Див., напр.: *Ситник О. М.* Історія України доби Середньовіччя в наукових студіях В. Г. Ляскоронського. – С. 12–13 та ін.; *Мищук Г.* Рукописні документи історика та археолога В. Г. Ляскоронського... – С. 28; *Завальна О.* Наукова спадщина видатного українського історика. – С. 146.

цьому обов'язково згадується кандидатський твір “Политические собрания и политическая организация кальвинистов во Франции, в XVI столетии”, за який, за відгуком І. Лучицького, молодий вчений здобув срібну медаль. На цю ж тему в того самого професора І. Лучицького писав твір і В. Клячін, який, проте, отримав золоту медаль. І це при тому, що у рецензії на дослідження В. Ляскоронського рецензент відзначав, що “автору доводилось працювати над сирим матеріалом”³¹. Ознайомлення з працею В. Ляскоронського³² показує, що твір написаний на високому рівні, навіть з точки зору сучасної історичної науки. Ймовірно, тут відіграли свою роль певне суперництво і розбіжності в поглядах учня і вчителя – також автора монографії на подібну тему³³. Однак таке замовчування університетських вчителів, у той час як згадано гімназійних (Ф. Камінський), очевидно пов'язано взагалі з реакцією В. Ляскоронського на перипетії з захистом магістерської дисертації у рідній alma mater. Попри позитивний результат, “Флоринський, Іконніков та ще дехто вимагали від В. Антоновича за поруки, що магістрант ніколи не шукатиме катедри на Київському Університеті”³⁴. Що не могло не залишити сліду в душі історика.

Однак і з фактологічного боку автобіографії, що публікуються, дають змогу уточнити деякі питання біографії вченого, як, скажімо, перелік наукових товариств, членом яких був В. Ляскоронський³⁵.

Усі на сьогодні відомі автобіографії В. Ляскоронського є адресними текстами. Вони готувались на конкретне замовлення, відповідно були підпорядкованими певним стилевим вимогам, з урахуванням визначеного обсягу і очікуваного читача. Цими ж причинами зумовлений і виклад матеріалу від другої особи – як статті для довідкового видання. Однак у строгому розумінні, себто без редакторського втручання, не була опублікована жодна з автобіографій.

З прижиттєвих видань, де вміщено статті, створені явно на основі автобіографії В. Ляскоронського, можна назвати два: 1) довідник “Историко-филологический институт кн. Безбородко в Нежине. 1901–1912. Преподаватели и воспитанники” (Нежин, 1913) та 2) “Императорское Московское Археологическое общество в первое пятидесятилетие его существования (1864–1914 гг.)” (М., 1915). Від імені Московського товариства з проханням подати свою автобіографію звернулась графиня Уварова³⁶ листом від 19 січня 1913 р.:

³¹ Краткая записка о состоянии императорского Университета св. Владимира в 1885 году, читанная в торжественном собрании 8 января 1886 года // Университетские известия. – 1886. – № 1. – С. 12.

³² НБУВ.ІР. – Ф. І. – № 44918.

³³ Лучицкий И. В. Феодальная аристократия и кальвинисты во Франции. – К., 1871. – Ч. І.

³⁴ Мельник-Антонович К. Василь Григорович Ляскоронський. – С. 372.

³⁵ Наприклад, Р. Довженко вказує на обрання В. Ляскоронського низкою зарубіжних товариств з охорони пам'яток історії та старовини: Довженко Р. В. Фонд В. Г. Ляскоронського в архіві Державного історичного музею Української РСР // Архіви УРСР. – 1990. – № 4. – С. 45. Проте за автобіографією вчений був членом лише одного зарубіжного – ісландського історичного товариства.

³⁶ НБУВ.ІР. – Ф. 90. – Од. зб. 114. – Арк. 1. Машинопис. Лист написано на бланку: у верхньому лівому куті штамп: “Императорское Московское Археологическое общество. Января 19 дня 1913 г.”.

Дві автобіографії Василя Ляскоронського (1909–1913) та його особова...

“Милостивый государь,
Василий Григорьевич*.

Императорское Московское Археологическое общество, готовясь к празднованию своего 50-ти летнего юбилея (в конце декабря 1914 г.), желало бы по возможности собрать как можно более подробные и точные сведения о своих членах. С этой целью Общество покорнейше просит Вас ответить в возможно скором времени на следующие вопросы:

1. Год и место Вашего рождения.
2. Где окончили Ваше образование.
3. Ваше общественное положение.
4. Какие имеете ученые труды по истории и археологии и где они были напечатаны.

Председатель

Графиня Уварова
Секретарь Трутовский”.

З подібним проханням до В. Ляскоронського звернулась і редакція “Энциклопедического словаря” братів Гранат³⁷, однак цей лист залишився без відповіді³⁸. Чому вчений проігнорував (і чи проігнорував) це запрошення, наразі залишається нез’ясованим.

Тексти обох автобіографій знаходять прямі відповідники в обох виданнях. Однак у довіднику Московського Археологічного товариства текст В. Ляскоронського зазнав значних редакторських втручань. Проте ніжинська публікація за структурою і текстологічно переважно збігається з текстом другої автобіографії. Таким чином, є підстави віднести перший (I) текст автобіографії до московської публікації, а другий (II) – до ніжинської.

Враховуючи, що і московське, і ніжинське видання містять редаговані тексти, вони не відображають власне аспект саморефлексії В. Ляскоронського і не є в строгому сенсі автобіографіями. Відтак постає потреба опублікувати ці тексти і ввести їх у широкий науковий обіг. Третій текст автобіографії включає особова справа 1923 р., він явно написаний на основі одного з двох перших.

Особова справа з Археологічного інституту (Документ 2) і заява до Всеукраїнської академії наук (Документ 3) є офіційними документами, вони доповнюють фактологічні дані біографії вченого і показують той науковий “багаж”, з яким В. Ляскоронський прийшов до ВУАН.

На жаль, бібліографічні списки, що мали бути долучені до автобіографій, не збереглися. Певну бібліографічну інформацію містять енциклопедичні та словникові статті, присвячені В. Ляскоронському. Публікації, а також протокольні доповіді, виголошені на засіданнях Московського архео-

* Ім’я написано від руки.

³⁷ НБУВ.ІР. – Ф. 90. – Од. зб. 118. – Арк. 1. Машинопис.

³⁸ Принаймні у відповідному томі статті про В. Ляскоронського немає. Див.: Энциклопедический словарь т-ва “Бр. А. и И. Гранат и К” / Под ред. Ю. С. Гамбарова [и др.]. – М., б. р. – Т. 27: Лемуры–Майков.

логічного товариства, опубліковані в ювілейному виданні товариства³⁹. Деяку бібліографію містить довідник “Историко-филологический институт кн. Безбородко в Нежине. 1901–1912. Преподаватели и воспитанники”⁴⁰. Найповніший список праць вченого, що включає і неопубліковані праці, подала К. Мельник-Антонович⁴¹. Останнім часом бібліографія Ляскоронського була видана в довіднику “Викладачі Ніжинської вищої школи” (упорядник Л. Гранатович). На жаль, і в цьому виданні, створеному на основі фондів Ніжинської фундаментальної бібліотеки, отже – неповному, допущено “традиційну” помилку: Василю Ляскоронському приписано працю його старшого брата Володимира “Филипп Август в его отношении к городам” (К., 1900)⁴². Книжкового ж формату праці та окремі відбитки статей подано у покажчику “Книга в Україні, 1861–1917”⁴³, але і в цьому виданні також перемішані праці Василя і Володимира Ляскоронських. Таким чином, на сьогодні ще не створено повну і вивірену бібліографію як публікацій самого Василя Ляскоронського, так і праць, присвячених його життю і творчості. Тому є доцільним додати до публікації і матеріали до бібліографії В. Ляскоронського.

Однак вже сам перелік назв свідчить про різноманітну творчу біографію В. Ляскоронського. Це і українська медієвістика, археологія, нумізматики, картографія, власне джерелознавство та археографія тощо. Статті є неординарними, інколи провокативними, і більшість з них на сьогодні не втратили своєї наукової цінності. Тому введення доробку вченого в український історіографічний процес здатне стимулювати продовження досліджень цілої низки важливих тем з історії України, насамперед доби середньовіччя.

* * *

Усі документи, що публікуються: автобіографії, особова справа та заява до ВУАН В. Ляскоронського зберігаються в особовому фонді вченого в Інституті рукописів Національної бібліотеки України імені В. Вернадського.

³⁹ Ляскоронский, Василий Григорьевич // Императорское Московское Археологическое общество в первое пятидесятилетие его существования (1864–1914 гг.) / Под ред. П. С. Уваровой и И. Н. Бороздина. – М., 1915. – Т. II. – Ч. 2: Список трудов членов Общества, помещенных в изданиях Общества. – С. 111.

⁴⁰ Ляскоронский Василий Григорьевич // Историко-филологический институт кн. Безбородко в Нежине. 1901–1912: Преподаватели и воспитанники. – Нежин, 1913. – С. 36–37.

⁴¹ Мельник-Антонович К. Василь Григорович Ляскоронський. – С. 383–387. Тут подано також і неопубліковані праці В. Ляскоронського.

⁴² Ляскоронський Василь Григорович (1859–1928) // Викладачі Ніжинської вищої школи. 1820–1920: Біобібліографічний покажчик / Автор-уклад. Л. В. Гранатович. – Ніжин, 1998. – С. 106; Ляскоронський Василь Григорович (1859–1928) // Гранатович Л. В. Викладачі Ніжинської вищої школи. 1820–1920: Біобібліографічний покажчик. – 2-е вид., випр., доп. – Ніжин, 2001. – С. 121. Також О. Завальна приписує працю “Этнография по Адаму Бременскому” (К., 1883) Василю Ляскоронському, хоча правильно відзначає, що це дослідження здобуло золоту медаль (Завальна О. Наукова спадщина видатного українського історика. – С. 146), проте отримав її автор – Володимир Ляскоронський.

⁴³ Книга в Україні, 1861–1917: Матеріали до репертуару української книги. – К., 2006. – Вип. 9: Л. / Збір. С. Й. Петров, С. С. Петров; наук. ред. В. Ю. Омельчук. – С. 263–265. Позиції літератури № 34044–34057, 34059–34062.

Дві автобіографії Василя Ляскоронського (1909–1913) та його особова...

Тексти автобіографій (I) подаються мовою оригіналу за сучасним російським правописом. Особова справа (II) та заява (III) подаються мовами оригіналу зі збереженням особливостей орфографії. Всі підкреслення зроблені самим В. Ляскоронським.

ДОКУМЕНТИ

I. Автобіографії Василя Ляскоронського (1909–1913)

№ 1

Краткое curriculum vitae профессора Василия Григорьевича Ляскоронского

В. Г. Ляскоронский родился в 1859-м году в г. Золотоноше¹ (Полтав[ской] губ[ернии]). Среднее образование получал сначала в Полтавской гимназии, а затем – в Лубенской, которую окончил в 1880-м году, и в том же году поступил в Университет св. Владимира, на историко-филологический факультет, курс которого, по историческому отделению, окончил в 1885-м году, кандидатом, получив при этом серебряную медаль за сочинение, под заглавием: “Политические собрания и политическая организация кальвинистов во Франции, в XVI стол[етии]”², по неизданным рукописным источникам. В бытность студентом Киевского Университета, В. Г. Ляскоронский состоял казенным учительским стипендиатом, получая стипендию по конкурсу. В 1891-м году В. Г. Ляскоронский получил должность преподавателя истории и географии в Киевской 3-й гимназии, в какой и состоял до 1909-го года, когда, избранный на должность профессора русской истории в Нежинском историко-филологическом институте кн. Безбородко, оставил Киев и переехал в Нежин*. В 1898 году В. Г. Ляскоронский выдержал при Университете св. Владимира магистерские экзамены, а в следующем, 1899-м по защите диссертации на тему: “История Переяславской земли с древнейших времен до половины XIII ст.”³, был удостоен степени магистра русской истории. В 1903-м году В. Г. Ляскоронский получил звание приват-доцента по кафедре русской истории в Московском университете, а в 1907-м году перемещен приват-доцентом по той же кафедре в Киевский университет св. Владимира, где и читал лекции по русской истории вплоть до переезда на службу** в г. Нежин в 1909-м году.

В настоящее время В. Г. Ляскоронский состоит профессором Нежинского историко-филологического института кн. Безбородко и профессором Нежинских Высших женских историко-филологических курсов, где читает лекции по русской истории.

В. Г. Ляскоронский состоит действительным членом следующих ученых обществ:

- 1) Исторического общества Нестора Летописца⁴;
- 2) Императорского Московского Археологического общества⁵;
- 3) Киевского общества истор[ических] древностей и искусств⁶;
- 4) Общества Классической филологии при Киев[ском] учеб[ном] окр[уге]⁷;
- 5) Исландского исторического общества: “Hið Íslenska Bókmenntafélag”⁸;
- 6) Императорского Военно-исторического общества⁹;

* Слова “оставил Киев и переехал в Нежин” вставлены над рядком.

** Слова “на службу” вставлены над рядком.

7) Историч[еского] Общества при Нежинском Историко-филологическом институте кн. Безбородко¹⁰.

В. Г. Ляскоронский совершил несколько раз научные командировки за границу, где работал в архивах и библиотеках Германии, Франции, Голландии и Англии. Кроме того, В. Г. Ляскоронский, по поручению императорского Московского археологического общества, исполнил три научные командировки в пределы Черниговской, Полтавской, Курской, Харьковской и Екатеринославской губ[ерний], где занимался исследованием и описанием городищ, курганов, длинных валов и проч[их] остатков древностей. Результатом этих командировок было появление в печати научных трудов, относящихся к исторической географии и древностям Южной России¹¹.

Во время происходящих в Киеве и Харькове Археологических съездов В. Г. Ляскоронский состоял секретарем последних¹², и под его редакцией вышло две книги Известий означенных съездов, где вкратце изложены как читавшиеся на съездах рефераты, так и вся научная деятельность съездов.

В. Г. Ляскоронский несколько раз участвовал в археологических раскопках, предпринимавшихся, в пределах Полтав[ской] губ[ернии], Ф. И. Каминским¹³ и С. А. Мазараки¹⁴, и в пределах Киевской губ[ернии] В. В. Хвойка¹⁵. В. Г. Ляскоронскому принадлежит ряд научных работ, список которых при сем прилагается*.

Профессор В. Ляскоронский

НБУВ ІР. – Ф. 90. – № 1. – Арк. 1–2. Автограф.

№ 2

Краткое curriculum vitae профессора Историко-филологического института кн. Безбородко, Василия Григорьевича Ляскоронского

Василий Григорьевич Ляскоронский, дворянин, православный, родился 24 декабря 1859 года, в г. Золотоноше, Полтав[ской] губ[ернии]. После домашней подготовки в г. Пирятине (Полтав[ской] губ[ернии]), куда переехали родители Василия Григорьевича, последний поступил, в 1872 году, в 1-й класс Полтавской гимназии, откуда, спустя 2 года, перешел в Лубенскую гимназию, курс которой окончил в 1880-м году. В том же, 1880-м году В. Г. Ляскоронский поступил в число студентов историко-филологического факультета университета св. Владимира, курс которого, по историческому отделению, окончил в 1885-м году, кандидатом, получив при этом серебряную медаль за сочинение, под заглавием: “Политические собрания и политическая организация кальвинистов во Франции, в XVI ст.” по рукописным источникам. В бытность свою студентом Киевского университета, В. Г. Ляскоронский состоял казенным стипендиатом, получая в течение нескольких лет стипендию по конкурсу. В 1891 году В. Г. Ляскоронский получил должность штатного преподавателя истории и географии в Киевской 3-й гимназии, в каковой должности состоял до перехода, в 1909-м году, профессором русской истории, в Нежинский историко-филологический институт. В 1898-м году В. Г. Ляскоронский выдержал, при Киевском университете, устное испытание на степень магистра, а в следующем, 1899-м году, после публичной защиты в Университете св. Владимира диссертации,

* У справі список публікацій відсутній.

Дві автобіографії Василя Ляскоронського (1909–1913) та його особова...

под заглавиєм: “История Переяславльської землі с древнейших времен до половины XIII стол[етия]” – удостоен степени магистра русской истории. В 1903-м году В. Г. Ляскоронский получил звание приват-доцента по кафедре русской истории в императорском Московском университете и открыл курс лекций в означенном университете по отделу древней русской истории. В 1907-м году перемещен приват-доцентом по кафедре русской истории в Киевском университете св. Владимира, где читал лекции по русской истории до перевода в Нежинский историко-филологический институт.

Кроме магистерской диссертации, В. Г. Ляскоронскому принадлежит еще несколько научных трудов, список которых при сем прилагается.

В. Г. Ляскоронский несколько раз совершал поездки с научной целью за границу, где работал в архивах и библиотеках Германии, Англии, Голландии и Франции. Кроме того, он совершил несколько историко-археологических экскурсий в пределах Южной России по поручению императорского Московского Археологического общества.

Во время бывших, в 1899-м и 1903-м¹⁶ годах, Археологических съездов в гг. Киеве и Харькове, В. Г. Ляскоронский принимал в них участие в качестве секретаря съезда и сделал несколько докладов по истории и археологии¹⁷.

В настоящее время В. Г. Ляскоронский состоит действительным членом нескольких ученых обществ, а именно:

- 1) Императорского Московского Археологического общества.
- 2) Киевского общества древностей и искусств.
- 3) Исторического общества Нестора Летописца.
- 4) Императорского Русского военно-исторического общества, Киевского отдела его.
- 5) Членом Совета Киевского отдела императорского Военно-исторического общества.
- 6) Исландского Исторического общества – “Hið Íslenska Bókmenntafélag”.
- 7) Историко-филологического общества при Нежинском институте кн. Безбородко.

НБУВ ІР. – Ф. 90. – № 1. – Арк. 3–4. Автограф.

II. Особова справа Василя Ляскоронського 1923 р.

Коли заповнено:*

ОСОБИСТА СПРАВА
(Заповняти в двох примірниках).

Оснівна посада: Профессор Киевск[ого] Археолог[ического] Института (Науков[ий] співроб[ітник] при етнографічнім кабінеті^{**}) (назва установи).

1. Прізвище: Ляскоронскій.
2. Ім'я та по батькові: Василій Григорьевич.
3. Рік народження: 1859-й, род[ился] в г. Золотоноше (Полт[авской] губ[ернии]).

* Дата не проставлена.

** Слова в дужках дописані зверху над рядком, олівцем.

4. Відношення до військової повинности, де знаходиться на учоті, № картки, якого рангу був у старій армії, яку посаду займав в Червоній армії: – ніякого за старістю років.

5. Національність: руський.

6. Членом якої профспілки, з якого часу, № білета: Всероссийского Союзу Работ[ников] просвещения, с 16 окт[ября] 1922 року, членский билет № 6252.

7. Членом якої партії, де та коли зарахований, № партбілета: не состоит.

8. Чи має революційний стаж: який саме: не має.

9. Чи не перебував під судом та слідством і був по суду покараний або оштрафований і за що саме та коли: ни під судом, слідством, ни оштрафован[и]й не був.

10. В яких навчальних установах загальних і спеціальних вчився й скінчив курс: в Лубенській гімназії, а потім в Киевском Университети, на историко-филологичн[ому] факультеті, курс якого скінчив в 1885-му року.

11. Оснівна професія й спеціальність: профессор Киевского Археологич[еского] Института.

12. Скільки літ працює на науковій ниві: с 1891 року, т. е., тридцять два рока.

13. Родинний стан і хто знаходиться на утриманні: – холостий.

14. Матеріальний стан: одержую в Ки[е]в[ском] Арх[еологическом] Инст[итуте] жалов[ание] 80 руб. в мес[яц], золот. фонд – 100 руб. и академ[ического] пайка.

15. Адреса: Киев, Большая Житомирская ул. д. № 38, кв. 1.

Дата змін по службі. Місяць. Число. – Місце посади чи взагалі роботи. – Характер праці (яку посаду займав або яку роботу виконував з зазначенням роботи):

1891 года, 21 февраля – Киевская 3-я гимназия. – Учитель истории и географии во всех параллельных классах гимназии.

1899 г. – Киевская 3-я гимназия. – Учитель истории и географии во всех основных классах гимназии.

1903 г. – Московский университет. – Приват-доцент по кафедре русской истории в Московском университете.

1907 г. – Киевский университет. – Приват-доцент по кафедре русской истории в Киевском университете.

1909 г. – Нежин, Истор[ико]-филол[огический] Институт. – Профессором русской истории в Историко-филологическом Институте кн. Безбородко.

1916 г. – Нежин, Высшие женские курсы. – Профессором русской истории в Нежинских высших женских курсах.

1916 г. – Нежин, Истор[ико]-филол[огический] Институт. – Лектор французского языка в Истор[ико]-филолог[ическом] Институте.

1920 г. – Нежин. – Профессором Нежинского Научно-педагогического института.

1922 г. (зараз)*. – Киев. – Профессором Киевского Археологического Института при научно-исследовательской кафедре по истории искусства.

Чи приймав участь у з'їздах, експедиціях, комісіях для розроблення наукових та громадсько-державних питань, де, коли й в ролі кого: – В 1921 году, с 15 по

* Слово в дужках дописано перед датою олівцем.

Дві автобіографії Василя Ляскоронського (1909–1913) та його особова...

29 июня, был командирован Нежинским Научно-Педагогическим Институтом в г. Киев для срочной разработки вопроса о научно-исследовательских кафедрах и для переговоров с учеными специалистами по древней всеобщей истории и философии и о приглашении их перейти на службу в Нежинский Научно-Педагогический Институт.

Досліді, доклади, лекції, практичні заняття у семінарах і на дослідних катедрах: – Читает лекции по нумизматике в Киевском Археологическом Институте.

Адміністративні та наукові пости: – Профессор Киевского Археологического Института. При научно-исследовательской кафедре искусствоведения.

Соціально-наукова праця (спис наукових праць і час їх видання):

1) Политич[еские] собрания и политич[еская] организация Кальвинистов во Франции в XVI ст., – канд[идатское] сочин[ение], удост[оенное] Ист[орико]-филологическим фак[ультетом] Киевск[ого] Унив[ерситета] серебря[ной] медали (1885 г.)

2 и 3) История Переяславл[ьской] земли с древн[ейших] врем[ен] до пол[овины] XIII ст. (Два издания – 1897 и 1903 гг.)

4) Иностран[ные] карты и атласы, XVI и XVII вв., относящ[иеся] к южн[ой] России (Изд[ано] Общ[еством] Нестора Летоп[исца], 1901 г.)

5) Иностран[ные] карты и атласы XVI и XVII ст., относящ[иеся] к юж[ной] России. С 4 раскраш[енными] картами. Изд. 2-е, 1903 г.

6) Гильом Левассер де Боплан и его истор[ико]-географич[еские] труды, относятельно юж[ной] России. Опис[ание] Украины и карты Украины. Киев, 1903 г.

7) Прошлое м. Триполья (Киев[ской] губ[ернии] и окрестн[ые] о нем предания. С картой м. Триполья и его окрестн[остей]. К., 1902.

8) Остатки древн[его] Лукомльського городища в м. Лукомье (Луб[енского] у[езда], Полтав[ской] губ[ернии]) (В Жур[нале] Киев[ская] Стар[ина], 1893 г.)

9) Остатки древн[его] городища в м. Снетине (Лубенск[ого] у[езда], Полтав[ской] губ[ернии]) (В Журн[але] Киев[ская] Стар[ина] 1896 г.)

10) Городища, курганы и длинные (змиевы) валы в бассейне р. Сулы (Помещ[ено] в Трудах Киевск[ого] Археологич[еского] Съезда, 1899 г.)

11) Находки римских монет в области среднего Приднепровья (Помещ[ено] в Трудах Киевск[ого] Археол[огического] Съезда, 1899 г.)

12) Археологич[еские] раскопки в урочище Лысая Гора, близ г. Лубен (Полтав[ской] губ[ернии]) (Помещ[ено] в Журн[але] Киев[ская] Стар[ина], 1892 г.)

13) Городища, курганы и длинные (змиевые) валы по теч[ению] рек Псла и Ворсклы (Помещ[ено] в Трудах Москов[ского] Археолог[ического] Общества, 1903 г.)

14) Змиевые валы в предел[ах] южной России (Помещ[ено] в Труд[ах] Екатеринославского Арх[еологического] Съезда)

15) К вопросу о курганах – городищах – майданах (Помещ[ено] в Трудах Екатеринославского Археол[огического] Съезда)

16) Владимир Мономах и его заботы о благе Русской земли. Киев, 1891 г.

17) О местоположении летопис[ного] города Родни (Журн[ал] Мин[истерства] Народ[ного] Просвещ[ения], 1904 г.)

- 18) К вопросу о переяславских торках (Помещ[ено] в Журн[але] Мин[истерства] Нар[одного] Просв[ещения], 1905 г.).
- 19) Русские походы в степи в уд[ельно]-веч[евое] время (Пом[ещено] в Жур[нале] М[инистерства] Н[ародного] Пр[освещения], 1907 г.).
- 20) Поход кн. Витовта на татар, в 1399 г., и его битва с ними на р. Ворскле в том же году (Помещ[ено] в Труд[ах] Екатер[инославского] Арх[еологического] Съезда).
- 21) Краткий очерк ист[ории] Переяславльской земли в уд[ельно]-веч[евой] период. Киев, 1905 г. (Издание Лохвиц[кого] уездн[ого] земства).
- 22) Профессор В. Б. Антонович (некролог). (Помещ[ено] в Журн[але] Мин[истерства] Народн[ого] Просвещ[ения], 1908 г.).
- 23) К вопросу о местополож[ении] битвы кн. Витовта с татарами на р. Ворскле, в 1339 г. (Пом[ещено] в Журн[але] Мин[истерства] Нар[одного] Пр[освещения], 1908 г.).
- 24) Поход Карла XII в 1708–9 гг., в пределы юж[ной] России. Киев, 1909 г.
- 25) Городища, курганы-майданы и длинные (змиевы) валы в области Днепр[овского] Левобережья. Москва, 1911 г.
- 26) Гильом Гондиус и его картографич[еские] труды, отн[осительно] южной России (В Чтен[иях] в Историч[еском] Общ[естве] Нестора Лет[описца]).
- 27) Чернигово-северские князья и половцы перед нашествием татар на рус[ские] земли (Казань, 1913 г.).
- 28) Судьба одной археологич[еской] находки у Киев[ской] Десятин[ной] церкви (Ж[урнал] М[инистерства] Н[ародного] Пр[освещения], 1913 г.).
- 29) Основные черты двух военных операций под Киевом в XII ст., по летописным данным. СПб., 1914 г.
- 30) К вопросу о древнейш[ем] плане г. Киева, издан[ном] в 1638 г. Аф[анасием] Кальнофойским. Москва, 1916 г.
- 31) Киевский Вышгород в удельно-вечевое время, 1913 г. СПб., Ж[урнал] М[инистерства] Нар[одного] Просв[ещения].
- 32) К вопросу о местополож[ении] в пределах юж[ной] России района, в котор[ом] проповед[овал] епископ Брунон, в начале XI века (Помещ[ено] в Ж[урнале] М[инистерства] Н[ародного] Пр[освещения], 1916 г.).
- 33) К вопросу о Киевском Вышгороде в удельно-вечевое время. Г. Киев, 1918 г.
- 34) Главнейшие черты общественно-политич[еской] и религиозно-церковной деятельности киевского князя Владимира Св[ятого]. Нежин, 1916 г.
- 35) О находении в кург[анах] с. Пастерского (Киев[ской] губ[ернии], Чигирин[ского] уезда) древне-греческих расписных сосудов V и IV вв. до Р. X. (Помещ[ено] в Киевских газетах).
- 36) Прокофий Антонович Подпалов и его участие в обороне Севастополя в 1854–5 гг. Киев, 1903 г.
- 37) О находках римских монет в пределах Полтавской и Киевской губ[ерний] (Помещ[ено] в Киевск[их] газетах).
- 38) Археологические находки близ местечка Таганки (Киев[ской] губ[ернии]), в 1896 г. (В Чтен[иях] в Историч[еском] Обществе Нестора Летописца).

Дві автобіографії Василя Ляскоронського (1909–1913) та його особова...

CURRICULUM VITAE

Василий Григорьевич Ляскоронский родился 24 декабря 1859 года в г. Золотоноше (Полтав[ской] губ[ернии]). Среднее образование получил в Лубенской гимназии, курс которой окончил в 1880 году и в том же году поступил на историко-филологический факультет Киевского университета. В 1885 г. В. Г. Ляскоронский окончил курс наук истор[ико]-филологич[еского] факультета, по историческому отделению, кандидатом, получив при этом серебряную медаль за кандидатское сочинение под заглавием: Политические собрания и политическая организация кальвинистов во Франции, в XVI ст., по рукописн[ым] источ[никам]. В бытность студентом Киевского университета, В. Г. Ляскоронский состоял учительским стипендиатом, получая стипендию по конкурсу. В 1891 году В. Г. Ляскоронский получил должность преподавателя истории и географии в Киевской 3-й гимназии, в каковой и состоял до 1909 года, когда, избранный на должность профессора русской истории в Нежинском Историко-филологическом Институте кн. Безбородко, оставил Киев и переехал на службу в г. Нежин. В 1898 году В. Г. Ляскоронский выдержал при университете св. Владимира магистерские экзамены, а в следующем, 1899 г., по защите диссертации на тему: “История Переяславльской земли с древнейших времен до половины XIII стол[етия]”, был удостоен степени магистра русской истории. В 1903-м году В. Г. Ляскоронский получил звание приват-доцента по кафедре русской истории в Московском университете, а в 1907-м году перемещен приват-доцентом по той же кафедре в Киевский университет, где и читал лекции по русской истории вплоть до переезда на службу в Нежин в 1909-м году. В бытность профессором Нежинского Историко-филологического Института, В. Г. Ляскоронский читал лекции по русской истории и на Высших Нежинских женских курсах в продолжение 4-х лет и состоял в течение 5 лет лектором французского языка в Истор[ико]-филол[огическом] Институте. В. Г. Ляскоронский совершил несколько научных поездок за границу и работал в архивах и библиотеках Германии, Голландии, Франции и Англии. Кроме того, по поручению Московского Археологического общества, он совершил три научные командировки в области Левобережной Украины, результатом чего и явился ряд работ, относящихся к археологии, этнографии и истории означенного края. В. Г. Ляскоронский дважды состоял секретарем Археологических съездов – Киевского и Харьковского, и редактировал выходившие во время их функционирования “Известия” этих съездов. В. Г. Ляскоронский состоял действительным членом шести русских ученых обществ и одного заграничного, а именно – исландского исторического общества – “*Nið Íslenska Bókmenntafélag*”.

Профессор В. Ляскоронский

г. Киев, 1923 г., 5 мая.

В настоящее время В. Г. Ляскоронский состоит профессором Киевского Археологического Института.

НБУВ ІР. – Ф. 90. – № 2. – Арк. 1–4 зв. Машинопис, автограф.

Дмитро ГОРДІЄНКО

**III. Заява Василя Ляскоронського до Всеукраїнської академії наук
про обрання співробітником Етнографічної комісії ВУАН**

До Канцелярії Управи
Всеукраїнській Академії Наук*
Професора Василя Григоровича Ляскоронського

Заява.

Цим заявляю, що в засіданні I Відділу, 3 травня, мене обрано співробітником
[у] Етнографічній Комісії при Всеукраїнській Академії Наук.

Професор В. Ляскоронський
г. Київ, 1923 р.
4 травня

До Управи ВУАН

Прохаємо розпорядження затвердити протоколом Управи.
Пом[ічник] Управкома <Підпис>
Зав особ. підв. <Підпис>

[Резолюція]

Проф. Ляскоронського затверджено постійним нештатним співробітником Ет-
нографічної Комісії з 3 травня 1923 р. (прот. № 9, 1923 р. п. 9).

Зав. Іст.-філ. підвідділом В.Д.
5.V.1923 р.

КОМЕНТАРІ

1. Нині місто обласного підпорядкування, районний центр Золотоніського рай-
йону Черкаської області.

2. К. Мельник-Антонович відносить твір до опублікованих праць В. Ляскорон-
ського (*Мельник-Антонович К. Василь Григорович Ляскоронський: Некролог // За-
писки історично-філологічного відділу ВУАН. – К., 1929. – Кн. 24: Праці історичної
секції / За ред. М. Грушевського та О. Грушевського. – С. 384*). Однак праця не була
опублікована і депозитарно зберігалась у бібліотеці Київського університету, на що
вказує бібліотечний штамп у рукописі. Нині вона зберігається в Інституті рукописів
Національної бібліотеки України імені В. Вернадського: НБУВ.ІР. – Ф. І. – № 44918. –
90 арк.

3. *Ляскоронский В. Г. История Переяславльской земли с древнейших времен до
половины XIII столетия: Монография. – К., 1897. – [4], 486, [5], XIII с.; 1 л. карт.*

4. Історичне товариство Нестора Літописця було засновано в Києві в 1872 р.
(офіційно зареєстровано в 1873 р.). Спершу було ліквідовано в 1917 р., остаточно –
на початку 1930-х рр., коли воно діяло в рамках Історично-філологічної секції
ВУАН. Метою діяльності товариства було сприяння розвитку історичної науки, іс-
торії церкви, літератури, права та інших допоміжних історичних дисциплін. До за-
вдань товариства входило і вивчення пам'яток старовини та їх охорона. Друкованим

* На заяві два штампи: 1) ПРАВЛІННЯ Української Академії Наук у Києві ОДЕРЖАНО
5 травня 1923 р. № 400; 2) УКРАЇНСЬКА Академія Наук Канцелярія Постійного секретаря
4/V 1923 р. № 290.

Дві автобіографії Василя Ляскоронського (1909–1913) та його особова...

органом товариства була збірка “Чтения в Историческом обществе Нестора Летописца” (загалом вийшло 24 томи). У “Читаннях” В. Ляскоронський опублікував низку своїх статей. Дійсним членом товариства В. Ляскоронський став 10 грудня 1891 р.

5. Московське археологічне товариство (1864–1923) – створено в Москві з ініціативи графа Уварова та Г. Строганова. Метою діяльності товариства був розвиток археології у всіх її проявах. Значна увага приділялась дослідженню старожитностей та охороні пам’яток історії та культури. Протягом 1869–1911 рр. товариство організувало 15 археологічних з’їздів, що являли собою найбільші наукові форуми Російської імперії, з них 6 відбулося в Україні. Основним друкованим органом товариства був журнал “Древности”, що виходив по серіях. Також товариство видавало “Труды Археологических съездов”. Дійсним членом товариства В. Ляскоронського обрано 9 листопада 1899 р.

6. Київське товариство старожитностей і мистецтв (1897–1918) засновано в Києві на основі Товариства заохочення мистецтва і культури та Комісії з заснування міського музею при Київському, Подільському та Волинському генерал-губернаторі. Метою товариства було збирання українських старожитностей і творів мистецтва та заснування національного музею. 1917 р. почесним членом товариства було обрано М. Грушевського.

7. Товариство класичної філології та педагогіки було засновано Міністерством народної освіти в С.-Петербурзі в 1874 р. з відділеннями в багатьох містах, у тому числі в Києві, яке спеціалізувалось на класичній філології.

8. Ісландське історичне товариство засновано 1816 р. Воно стало продовжувачем Ісландського літературного товариства, заснованого 1779 р. Діє і нині. Метою товариства є дослідження і видання книжок з історії, літератури, мовознавства і загалом культури Ісландії. У XIX ст. одними з основних завдань товариства були відродження і розвиток освіти і культури Ісландії. Першим друкованим органом був журнал “Íslenzk”, а з 1827 р. – “Skirnir”, який на сьогодні є найдавнішим у країні. Важливим напрямком видавничої діяльності товариства була і залишається публікація джерел. Важливого значення в товаристві надається збереженню і розвитку ісландської мови. Товариство відкрите для всіх, хто поділяє його завдання і цілі. В. Ляскоронський був обраний дійсним членом Товариства наприкінці 1890-х рр.

9. Військово-історичне товариство (1907–1918) було засновано з метою координації зусиль з дослідження воєнної історії, пошуків та археологічних обстежень місць боїв, створення військово-історичних музеїв, колекціонування зброї, одягу тощо. Друкованим органом товариства був “Журнал русского Военно-исторического общества”. Київське відділення товариства видавало “Военно-исторический вестник”.

10. Історико-філологічне товариство було засноване при Історико-філологічному інституті князя Безбородька 14 вересня 1894 р. Метою діяльності Ніжинського товариства були сприяння розробці й поширенню історико-філологічних знань та обмін думками з цією метою. Коло питань для обговорення не обмежувалось жодною галуззю гуманітарного знання, а охоплювало всі предмети, що “належать до сфери історико-філологічних знань” (§ 2 Статуту). Друкованим органом товариства був “Сборник Историко-филологического общества при Институте князя Безбородко в Нежине” (вийшло 10 випусків). Дійсним членом товариства В. Ляскоронський став у вересні 1909 р.

11. Ці відрядження були пов'язані з підготовкою археологічних з'їздів. Результати опубліковані в “Трудах” XIII та XIV археологічних з'їздів. Див. бібліографію В. Ляскоронського в додатку.

12. К. Мельник-Антонович також згадує, що “на обох з'їздах – XII в Харкові і XIII в Катеринославі В. Г. знов обрано на секретаря та редактора бюлетенів. Таку саму участь бере він і в працях XIV та XV археологічних з'їздів” (*Мельник-Антонович К. Василь Григорович Ляскоронський: Некролог // Записки історично-філологічного відділу ВУАН. – К., 1929. – Кн. 24: Праці історичної секції / За ред. М. Грушевського та О. Грушевського. – С. 371*). Також дослідниця відзначає, що, “упорядковуючи папери небіжчика, ми з великим здивуванням бачили величезний сувій коректурних аркушів звідомлення ВУАН'у, виправлених його рукою” (Там само. – С. 373), отже, і в Академії наук на В. Ляскоронського були покладені серед іншого й редакторські обов'язки.

13. Камінський Федір Іванович (1845–1891) – археолог, відкривач українського палеоліту. Очевидно, маються на увазі розкопки в межах Лубенського повіту. Ф. Камінський викладав у Лубенській гімназії і, таким чином, був гімназійним учителем В. Ляскоронського. Тому ці розкопки можна віднести ще на гімназійний період, до 1880 р. Також К. Мельник-Антонович згадує, що в гімназійний час на Василя і Володимира Ляскоронських найбільший вплив справив саме Федір Іванович Камінський, який і прищепив любов до науки загалом і “українознавства” зокрема (*Мельник-Антонович К. Василь Григорович Ляскоронський: Некролог // Записки історично-філологічного відділу ВУАН. – К., 1929. – Кн. 24: Праці історичної секції / За ред. М. Грушевського та О. Грушевського. – С. 368*).

14. Мазаракі Сергій Аркадійович (?–1907) – роменський поміщик, археолог-аматор. Випускник Санкт-Петербурзької академії мистецтв. Член Історичного товариства Нестора Літописця, член-кореспондент Московського археологічного товариства. Спільно з Д. Самоквасовим, В. Антоновичем, В. Хвойкою дослідив близько 300 скитських курганів та слов'янських поховань у Посуллі. Ймовірно, маються на увазі розкопки скитського кургану біля с. Оксютинці Роменського повіту в 1883–1885 р., а також експедиції на Полтавщину в рамках підготовки XIII Археологічного з'їзду в Катеринославі.

15. Хвойка Вікентій В'ячеславович (1850–1914) – відомий український археолог чеського походження. Закінчив комерційну школу в Чехії, у 1876 р. переїхав до Києва, де працював учителем. З 1890-х років активно займався археологією. 1893 р. відкрив палеолітичну Кирилівську стоянку. 1896 р. відкрив трипільську культуру. Вчений був членом 11-ти наукових товариств, у тому числі Київського товариства охорони пам'яток старовини та мистецтва, а також членом-співробітником Російського археологічного інституту в Константинополі. К. Мельник-Антонович також згадує, що “близька знайомість і приятні стосунки з відомим дослідником української старовини, В. В. Хвойкою, в значній мірі причинились до постійної археологічної праці Василя Григоровича, який не раз брав участь у розкопах та екскурсіях Хвойки та його приятеля С. А. Мазаракі” (*Мельник-Антонович К. Василь Григорович Ляскоронський: Некролог // Записки історично-філологічного відділу ВУАН. – К., 1929. – Кн. 24: Праці історичної секції / За ред. М. Грушевського та О. Грушевського. – С. 368*). Результатом цієї співпраці і стали праці В. Ляскоронського, присвячені Трипільлю.

16. Насправді Харківський з'їзд відбувся в 1902 р.

17. У протоколах XII Археологічного з'їзду доповіді В. Ляскоронського не зафіксовані.

ДОДАТКИ

Матеріали до бібліографії В. Ляскоронського*

І. Опубліковані праці В. Ляскоронського

А) Монографії, брошури, статті.

Археологические раскопки близ г. Лубны Полтав. губ., в урочище Лысяя Гора // Киевская старина. – 1892. – Т. 39 (№ 11). – С. 263–278; рис., планы. Окр. видб.: К., 1892. – [2], 16 с.; 4 л. ил.

В. Б. Антонович: Некролог // Журнал Министерства народного просвещения (далі – ЖМНП). – 1908. – Ч. 15. Новая серия. – № 6. – С. 51–75. 2-е вид.: Син України: Володимир Боніфатійович Антонович: У 3 т. / Упоряд. В. Короткий, В. Ульяновський. – К.: Заповіт, 1997. – Т. 1. – С. 80–93.

Владимир Мономах и его заботы о благе Русской земли: Исторический очерк [Сочинение, предназначенное для произнесения на торжественном акте в Киевской 3-й гимназии]. – К., 1892. – 43 с.

Володимир Боніфатієвич Антонович як археолог // Україна. – 1928. – Кн. 5. – С. 88–93. 2-е вид.: Син України: Володимир Боніфатійович Антонович: У 3 т. / Упоряд. В. Короткий, В. Ульяновський. – К.: Заповіт, 1997. – Т. 2. – С. 338–342.

Воспоминания Прокофия Антоновича Подпалова, участника в Дунайском походе 1853–54 гг. и в Севастопольской обороне. – К., 1904. – 25 с.

Гильом Левассер-де-Боплан и его историко-географические труды относительно Южной России: I) Описание Украины; II) Карты Украины. – К., 1901. – VII, 44, 37 с.; 5 л. карт; 2-е вид.: К., 1903. – VII, 44, 37 с.; 5 л. карт.

Главнейшие черты общественно-политической и церковно-религиозной деятельности князя Владимира Святого и его заслуг в отношении Русской земли: Речь [произнес. проф. В. Г. Ляскоронским на торжеств. заседании конф. Историко-филол. ин-та князя Безбородко, 13 дек. 1915 г., по случаю девятьсотлетия со времени кончины князя Владимира Святого] // Известия Историко-филологического института князя Безбородко в Нежине. – 1916. – Т. 31. – С. 3–21. Окр. видб.: Нежин, 1916. – 23 с.

Городища, курганы и длинные (змиевые) валы по течению рр. Псла и Ворсклы // Труды Тринадцатого Археологического съезда в Екатеринославе 1905 / Под ред. гр. Уваровой. – М., 1907. – Т. I. – С. 158–198. Окр. вид.: М., 1907. – 56 с.; рис. 2-е вид.: Городища, курганы і довгі (змієві) вали за течією рр. Псла та Ворскли = Fortified Settlements, Barrows and the Long Walls in the Psol and Vorsla river. – 2-е вид., доп. – Полтава, 1995. – 56 с.

Городища, курганы и змиевые валы, находящиеся в бассейне р. Сулы // Труды XI Археологического съезда в Киеве / Под ред. гр. Уваровой и С. С. Слуцково. – М., 1901. – Т. I. – С. 404–457. Окр. вид.: М., 1901. – 54 с.

Городища, курганы, майданы и длинные (змиевые) валы в области Днепровского Левобережья // Труды Четырнадцатого Археологического съезда в Чернигове 1909 / Под ред. гр. Уваровой. – М., 1911. – Т. III. – С. 1–82. Окр. вид.: М., 1911. – 82 с.

Змиевы валы в пределах южной России, их соотношение к курганам-майданам и приблизительная эпоха их возникновения // Труды Тринадцатого Археологического съезда в Екатеринославе 1905 / Под ред. гр. Уваровой. – М., 1907. – Т. I. – С. 200–210.

* Бібліографія укладена за алфавітним принципом.

Иностранные карты и атласы XVI и XVII вв., относящиеся к Южной России // Чтения в Историческом обществе Нестора Летописца (далі – ЧИОНЛ). – 1898. – Кн. 12. – Отд. 2. – С. 97–137. Окр. вид.: К., 1901. – 22 с.

История Переяславльської землі з древніших часів до половини XIII століття: Монографія. – К., 1897. – [4], 486, [5], XIII с.; 1 л. карт. 2-е вид.: К., 1903. – [4], VIII, 422, III с.

К вопросу о битве кн. Витовта с татарами на р. Ворскле в 1399-м году // ЖМНП. – 1908. – Ч. 16. Новая серия. – № 7. – Отд. 2. – С. 70–77.

К вопросу о древнейшем плане г. Киева, изданном в 1638 Афанасием Кальнофойским // Сборник в честь графини П. С. Уваровой. – М., 1916. – С. 202–214.

К вопросу о Киевском Вышгороде в удельно-вечевое время. – К., 1919. – 8 с.

К вопросу о курганах – городищах – майданах // Труды Тринадцатого Археологического съезда в Екатеринославе 1905 / Под ред. гр. Уваровой. – М., 1907. – Т. I. – С. 419–434.

К вопросу о местоположении, в пределах Южной России района, в котором проповедовал епископ Брунон в начале XI века // ЖМНП. – 1916. – Ч. 64. Новая серия. – № 8. – С. 273–295. Окр. вид.: Пг., 1916. – 25 с.

К вопросу о переяславских торках // ЖМНП. – 1905. – Ч. 358. – № 4. – С. 278–302; карта. Окр. вид.: СПб., 1905. – 27 с.

Киевский Вышгород в удельно-вечевое время // ЖМНП. – 1913. – Ч. 44. Новая серия. – № 4. – С. 199–235; Ч. 45. Новая серия. – № 5. – С. 64–100; № 6. – С. 335–386; Ч. 46. Новая серия. – № 8. – С. 223–277; Ч. 47. Новая серия. – № 9. – С. 67–127; Ч. 48. Новая серия. – № 11. – С. 45–91; № 12. – С. 217–295. Окр. вид.: СПб., 1913. – XLIV, 363 с.; К., 1913. – [2], XXXVI, 328 с.

Краткий отчет о летних экскурсиях 1906–1907 годов // Древности: Труды Московского Археологического общества / Под ред. В. К. Трутовского. – М., 1909. – Т. 22. – Прот. 660. – С. 47; прил. 675. – С. 154–155.

Краткий очерк истории Переяславльської землі з древніших часів до половини XII ст. // Лохвицкий исторический сборник. – К., 1907. Окр. вид.: К., 1907. – [2], 91 с.

Находки римских монет в области среднего Приднепровья // Труды XI Археологического съезда в Киеве / Под ред. гр. Уваровой и С. С. Слуцково. – М., 1901. – Т. I. – С. 458–464.

Невидані спогади В. Г. Ляскоронського за Володимира Боніфатієвича Антоновича як професора // Україна. – 1928. – Кн. 6. – С. 70–82. 2-е вид.: Син України: Володимир Боніфатійович Антонович: У 3 т. – К.: Заповіт, 1997. – Т. 1 / Упоряд. В. Короткий, В. Ульяновський. – С. 390–398.

О местоположении летописного города Родни // ЖМНП. – 1904. – Ч. 353. – № 6. – С. 323–334; карта. Окр. вид.: СПб., 1904. – 14 с.

Основные черты двух военных операций под Киевом в половине XII-го столетия, по летописным данным // Военно-исторический сборник. – СПб., 1914. – № 2. – С. 17–42; № 3. – С. 11–32; № 5. – С. 1–18. Окр. вид.: СПб., 1914.

Остатки древнего городища в м. Снегине, Лубенского у., Полтавской губ. // Киевская старина. – 1896. – Т. 53 (№ 12). – С. 327–336. Окр. вид.: К., 1896. – [2], 10 с.; 1 л. карт.

Остатки древнего Лукомльского городища в м. Лукомье, Лубенского уезда, Полтавской губ. // Киевская старина. – 1893. – Т. 42 (№ 9). – С. 426–437. Окр. вид.: К., 1893. – [2], 12 с.

Дві автобіографії Василя Ляскоронського (1909–1913) та його особова...

Очерк внутреннего быта Переяславльской земли с древнейших времен до половины XII ст. // Лохвицкий исторический сборник. – К., 1906. – С. 35–123. Окр. вид.: К., 1906. – [2], 91 с.

Паволоцкий полковник Иван Попович. Эпизод из времен “Руины” // Киевская старина. – 1889. – Т. 25 (№ 5–6). – С. 570–577.

Поход Карла XII в 1708–9 гг. в пределы России (со схемой) // Военно-исторический вестник. – К., 1909. – № 1–2. – С. 29–78; К., 1910. Окр. вид.: [К., 1910]. – 82 с.

Поход кн. Витовта на татар и его битва с последними на р. Ворскле 1399 г. // Труды Тринадцатого Археологического съезда в Екатеринославе 1905 / Под ред. гр. Уваровой. – М., 1908. – Т. II. – С. 513–531.

Причины возвышения дома Романовых в русской земле и основные черты их политики: Речь // Известия Историко-филологического института князя Безбородко в Нежине. – 1915. – Т. 30. – С. 3–21. Окр. вид.: Нежин, 1915. – 21 с.

Прошлое м. Триполья и окрестные о нем предания. – К., 1900. – [2], 24 с.

Римская монета в пределах Южной России, как исторический источник для древнего периода русской истории // Известия Историко-филологического института князя Безбородко в Нежине. – 1919. – Т. 33. – С. 1–16.

Римські монети, які знайдено на території м. Києва // Український музей. – К., 1927. – Вип. 1: [Присвячено] пам'яті академіка М. Біляшівського та Д. Щербаківського / Голов. ред. П. Курінний. – С. 27–41. 2-е вид.: Український музей. – К.: НКПІКЗ, Фенікс, 2007. – Зб. 1: Репринтне перевидання 1927 року / Ред. рада: С. П. Кролевець (голова), В. М. Колпакова (відп. ред.) та ін. – С. 27–41. – (Пам'ятки історії. XX століття). Окр. вид.: К., 1927. – 16 с.; 3 іл.

Розкопки в підвір'ї Софійського собору в Києві. Осінь 1925 р. // Коротке звітання за археологічні дослідження 1925. – К., 1926. – С. 87–92. Окр. вид.: К., 1925. – 7 с.

Русские походы в степи в удельно-вечевое время и поход князя Витовта на татар в 1399 г. // ЖМНП. – 1907. – Ч. 8. Новая серия. – № 3. – С. 1–37; № 4. – С. 273–312; Ч. 9. – № 5. – С. 1–45. Окр. вид.: СПб., 1907. – 122 с.; 1 л.

Северские князья и половцы перед нашествием на Русь монголов // Сборник статей в честь Дмитрия Александровича Корсакова. По поводу сорокалетия его ученой и пятидесятилетия учено-литературной деятельности. – Казань, 1913. – С. 281–296. Окр. вид.: Казань, 1913. – 16 с.

Состояние городищ в Полтавской губернии // Киевлянин. – 1898. – 25 августа.

Судьба одной археологической находки // ЖМНП. – 1913. – Ч. 14. Новая серия. – № 3. – С. 90–98. Окр. вид.: СПб., 1913. – 11 с.

Титмарові повідомлення про руські справи з початку XI сторіччя // Ювілейний збірник на пошану академіка Михайла Сергійовича Грушевського з нагоди шістьдесятої річниці життя та сорокових роковин наукової діяльності / [Ред. кол. П. А. Тутківський (голова) та ін.]. – К., 1928. – Т. I. – С. 136–143.

Б) Протокольні реферати доповідей.

Археологическая находка близ м. Таганки Киевской губернии Каневского уезда // ЧИОНЛ. – 1896. – Кн. 10. – Отд. 1. – Сведения о засед. – С. 21–24.

Блавианов атлас второй половины XVII в. // ЧИОНЛ. – 1899. – Кн. 13. – Отд. 1. – Сведения о засед. – С. 116–121.

Городища, длинные валы и курганы по Суле // Труды XI Археологического съезда в Киеве / Под ред. гр. Уваровой и С. С. Слуцково. – М., 1901. – Т. II. – Протоколы. – С. 104.

Городища, курганы и майданы в области Днепровского Левобережья // Труды Четырнадцатого Археологического съезда в Чернигове 1909 / Под ред. гр. Уваровой. – М., 1911. – Т. III. – Протоколы. – С. 113.

Данные об атласе Боплана XVII ст. // ЧИОНЛ. – 1896. – Кн. 10. – Отд. 1. – Сведения о засед. – С. 37–39.

Иностранные карты и атласы XVI и XVII вв., заключающие в себе данные для истории Южной Руси // ЧИОНЛ. – 1896. – Кн. 11. – Отд. 1. – Сведения о засед. – С. 30–33.

Находки римских монет в басс. Среднего Приднепровья // Труды XI Археологического съезда в Киеве / Под ред. гр. Уваровой и С. С. Слуцково. – М., 1901. – Т. II. – Протоколы. – С. 145–146.

О городищах и Длинных валах в области рр. Псла и Ворсклы // Труды Тринадцатого Археологического съезда в Екатеринославе 1905 / Под ред. гр. Уваровой. – М., 1908. – Т. II. – Протоколы. – С. 202.

О гравере XVII в. Гильоме Гондиусе и его картографических трудах относительно Южной России, произведенных по чертежам и планам Левассера де-Боплана // ЧИОНЛ. – 1896. – Кн. 11. – Отд. 1. – Сведения о засед. – С. 5–7.

О змиевых валах в пределах южной России и их связи с курганами-майданами // Труды Тринадцатого Археологического съезда в Екатеринославе 1905 / Под ред. гр. Уваровой. – М., 1908. – Т. II. – Протоколы. – С. 232–233.

О курганах-майданах, находящихся на левой стороне р. Днепра в пределах Полтавской губ., и о связи их с другими подобными сооружениями Южной России // ЧИОНЛ. – 1893. – Кн. 7. – Отд. 1. – Сведения о засед. – С. 3.

О походе кн. Витовта и его битве с татарами на р. Ворскле в 1399 // Труды Тринадцатого Археологического съезда в Екатеринославе 1905 / Под ред. гр. Уваровой. – М., 1908. – Т. II. – Протоколы. – С. 210–211.

О судьбе археологической находки, сделанной в Киеве около 1827 г. // ЧИОНЛ. – 1898. – Кн. 12. – Отд. 1. – Сведения о засед. – С. 13–14.

II. Праці, присвячені життю і творчості В. Ляскоронського

Антонович В., Голубовский П. Рецензия на сочинение г. В. Ляскоронского “История Переяславской земли с древнейших времен до половины XIII стол.”. Киев, 1897 // Университетские известия. – 1899. – № 7. – Ч. 1. – С. 11–14.

В. К. В. [Рец. на:] В. Г. Ляскоронский. Гильом Левассер-де-Боплан и его историко-географические труды относительно Южной России. Киев, 1901 г. // Киевская старина. – Т. 78. – 1902. – № 7–8. – Библиогр. – С. 76–79.

Гордієнко Д. Василь Ляскоронський та Єгор Редін: епізод зі взаємовідносин у контексті XII Археологічного з'їзду // Софія Київська: Візантія. Русь. Україна. – К., 2013. – Вип. III: 3б. наукових праць, присв. 150-літтю з дня народження Єгора Кузьмича Редіна (1863–1908 рр.) / Відп. ред. Ю. А. Мицик; упоряд. Д. С. Гордієнко, В. В. Корнієнко. (У друці).

Гордієнко Д. З листування Дмитра Айналова з українськими діячами: Листи до В. Антоновича, В. Ляскоронського, К. Широцького, В. та Н. Лазурських та

Дві автобіографії Василя Ляскоронського (1909–1913) та його особова...

В. Маслова // Софія Київська: Візантія. Русь. Україна. – К., 2012. – Вип. II: 3б. наукових праць, присв. 150-літтю з дня народження Дмитра Власовича Айналлова (1862–1939 рр.) / Відп. ред. П. С. Сохань; упоряд. Д. С. Гордієнко, В. В. Корнієнко. – С. 65–95.

Гордієнко Д. С. Топографія давнього Києва в науковому доробку професора Олексія Покровського: Неопублікована праця “Ликоврос”) // Древности 2011: Харьковский историко-археологический ежегодник. – Харьков, 2011. – С. 314–321 [Листи О. Покровського до В. Ляскоронського].

Грушевський М. [Рец. на:] В. Г. Ляскоронский. К вопросу о битве кн. Витовта с татарами: Журнал Мин[истерства] нар[одного] просв[ещения], 1908, VII, с. 70–77+мапа // Записки НТШ. – Львів, 1908. – Т. LXXXV. – Кн. 5. – С. 199–200. 2-е вид.: *Грушевський М. С.* Твори: У 50 т. / Редкол. П. Сохань, І. Гирич та ін.; голов. ред. П. Сохань. – Львів: Світ, 2012. – Т. 16: Серія “Рецензії та огляди (1905–1913)” / Упоряд. М. Капраль, А. Фелонюк. – С. 114–115.

Грушевський М. [Рец. на:] В. Г. Ляскоронский. Русские походы в степи в удельно-вечевое время и походы кн. Витовта на татар в 1399 г. (Журнал Мин[истерства] нар[одного] просв[ещения], 1907, III–V, с. 1–37; 273–312, 1–45 і особно) // Записки НТШ. – Львів, 1907. – Т. LXXX. – Кн. 6. – С. 210–212. 2-е вид.: *Грушевський М. С.* Твори: У 50 т. / Редкол. П. Сохань, І. Гирич та ін.; голов. ред. П. Сохань. – Львів: Світ, 2012. – Т. 16: Серія “Рецензії та огляди (1905–1913)” / Упоряд. М. Капраль, А. Фелонюк. – С. 45–47.

Грушевський М. [Рец. на:] История Переяславльской земли с древнейших времен до половины XIII столетия, монография Василия Ляскоронского, К., 1897, с. 486+3+XIII+мапа // Записки НТШ. – Львів, 1898. – Т. XXII. – Кн. 2. – С. 13–16. 2-е вид.: *Грушевський М. С.* Твори: У 50 т. / Редкол. П. Сохань, І. Гирич та ін.; голов. ред. П. Сохань. – Львів: Світ, 2012. – Т. 15: Серія “Рецензії та огляди: (1898–1904)” / Упоряд. В. Шульга, В. Тельвак. – С. 113–115.

Довженко Р. В. Фонд В. Г. Ляскоронського в архіві Державного історичного музею Української РСР // Архіви УРСР. – 1990. – № 4. – С. 45–48.

Доманицький В. Д. Рецензія на “Историю Переяславской земли с древнейших времен до половины XIII ст.” Василя Ляскоронського // Записки НТШ. – Львів, 1904. – Кн. 3. – Бібліографія. – С. 8–13.

Доманицький В. Д. Рецензія на дослідження Василя Ляскоронського “Иностранные карты и атласы XVI–XVII вв., относящиеся к южной России” // Записки НТШ. – Львів, 1900. – Кн. 6. – Бібліографія. – С. 15.

Дубровський В. Проф. В. Г. Ляскоронський // Український історик. – 1965. – Рік II. – № 3–4 (7–8). – С. 48–52.

Завальна О. Наукова спадщина видатного українського історика Василя Григоровича Ляскоронського (1859–1928 рр.) у збірці Наукового архіву Національного музею історії України // Пам’ять століть. – 2007. – № 1. – С. 145–152.

Іванисько С. Археологічні розкопки на території садиби Софійського собору під керівництвом В. Г. Ляскоронського // Сакральні споруди у житті суспільства: історія і сьогодення: Матер. Другої міжнар. наук.-практ. конф. “Софійські читання” (м. Київ, 27–28 листопада 2003 р.). – К.: Фенікс, 2004. – С. 111–117.

Костенко І. П. В. Г. Ляскоронський // Полтавський археологічний збірник. – Полтава, 1993. – Ч. I: Пам’яті Г. О. Сидоренко (1918–1984). – С. 17–19.

Костенко І. П. Професор В. Г. Ляскоронський: обітниця на вірність Україні // *Просвіта*. – 1994. – № 4–5. – С. 3.

Линниченко І. А. [Рец. на:] В. Г. Ляскоронський “История Переяславской земли с древнейших времен до половины XIII ст.” // *Известия Одесского библиографического общества при Новороссийском университете*. – Одесса, 1912. – Т. 1. – С. 151–173.

Ляскоронський Василь Григорьевич (1859–1928) // *Шведова О. И.* *Историки СССР: Указатель печатных списков их трудов* / Под ред. И. Н. Кобленца. – М., 1941. – С. 76.

Ляскоронський Василь Григорьевич // *Историко-филологический институт кн. Безбородко в Нежине. 1901–1912: Преподаватели и воспитанники*. – Нежин, 1913. – С. 34–37.

Ляскоронський Василь Григорьевич // *Новый энциклопедический словарь* / Ф. Брокгауз и И. Ефрон; под общ. ред. К. К. Арсеньева. – Петроград, 1915. – Т. 25: Луб–Мах. – Стп. 278.

Ляскоронський, Вас. Григорьев. // *Большая энциклопедия* / Под ред. С. Н. Южкова. – 4-е изд. со стереотипа. – СПб., б. г. – Т. 12: Ландау–Меламед. – С. 442.

Ляскоронський, Василь Григорьевич // *Венгеров С. А.* *Источники словаря русских писателей*. – Пг., 1917. – Т. 4: Лоначевский–Некрасов. – С. 69.

Ляскоронський, Василь Григорьевич // *Императорское Московское Археологическое общество в первое пятидесятилетие его существования (1864–1914 гг.)*. – М., 1915. – Т. II / Под ред. гр. П. С. Уваровой и И. Н. Бороздина. – Ч. 1: Биографический словарь членов Общества. – С. 212–213; Ч. 2: Список трудов членов Общества, помещенных в изданиях Общества. – С. 111.

Ляскоронський Василь (1859–1928) // *Енциклопедія українознавства: Словникова частина* / Голов. ред. В. Кубійович. – К., 1993. – Т. 4. – С. 1402.

Ляскоронський Василь Григорович (1859–1928) // *Викладачі Ніжинської вищої школи. 1820–1920: Біобібліографічний покажчик* / Автор-укладач Л. В. Гранатович. – Ніжин, 1998. – С. 105–109.

Ляскоронський Василь Григорович (1859–1928) // *Гранатович Л. В.* *Викладачі Ніжинської вищої школи. 1820–1920: Біобібліографічний покажчик*. – 2-е вид., випр., доп. – Ніжин, 2001. – С. 120–125.

Ляскоронський Василь Григорович // *Мезенцева Г. Г.* *Дослідники археології України: Енцикл. слов.-довід.* / [Редкол. В. П. Коваленко (відп. ред.) та ін.]. – Чернівці, 1997. – С. 179.

Ляскоронський Василь Григорович // *Українська радянська енциклопедія: У 12 т.* / Бажан М. П. (голов. ред.) та ін. – 2-е вид. – К., 1981. – Т. 6. – С. 264.

Ляскоронський В. Г. // *Радянська енциклопедія історії України*. – К., 1971. – Т. 3 / Під ред. М. П. Бажана. – С. 48.

Мельник-Антонович К. Василь Григорович Ляскоронський: Некролог // *Записки історично-філологічного відділу ВУАН*. – К., 1929. – Кн. 24: Праці історичної секції / За ред. М. Грушевського та О. Грушевського. – С. 367–387.

Мищук Г. Рукописні документи історика та археолога В. Г. Ляскоронського (1859–1928) з фондів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського як джерело з історії нумізматики // *Бібліотечний вісник*. – 2004. – № 2. – С. 27–31.

Дві автобіографії Василя Ляскоронського (1909–1913) та його особова...

Остряко А. М. Василь Ляскоронський і Ніжинська вища школа // Література та культура Полісся. – Ніжин, 2005. – Вип. 30: Культура Полісся та України в історичному, філологічно-мистецькому контексті / Відп. ред. і упоряд. Г. В. Самойленко. – С. 105–111.

Петров М. [Рец. на:] В. Г. Ляскоронский. Киевский Вышгород в удельно-вечевое время. СПб., 1913 // Записки Исторично-філологічного відділу УАН. – К., 1919. – Кн. I. – С. 121–122.

Пономаренко М. Ф. Историк, археолог, нумізмат // Прапор Леніна. – 1985. – 19 листопада.

Ситник О. М. В. Г. Ляскоронський як історик Переяславщини // Тези Всеукр. наук. конф. “Переяславська земля та її місце в розвитку української нації, державності й культури” (21–23 вересня 1992 р.). – Переяслав-Хмельницький, 1992. – С. 93–95.

Ситник О. М. Василь Григорович Ляскоронський // УІЖ. – 1990. – № 2. – С. 88–99.

Ситник О. М. Історія України доби Середньовіччя в наукових студіях В. Г. Ляскоронського: Автореф. дис. ... к. іст. н. – Ужгород, 1993. – 20 с.

Ситник О. М. Фонд В. Г. Ляскоронського в рукописному відділі ЦНБ АН України як джерело до вивчення життєвого шляху та наукової діяльності історика // САРПАТИСА – КАРПАТИКА. – Ужгород, 1993. – Вип. 2. – С. 247–250.

Скрипник П. І. Ляскоронський Василь Григорович (24.12.1859–01.01.1928) // Енциклопедія історії України / [Ред. кол. В. А. Смолій (голова) та ін.]. – К., 2009. – Т. 6: Ла–Мі. – С. 404–405.

Тихомиров И. А. [Рец. на:] История Переяславльской земли с древнейших времен до половины XIII столетия. Монография Василия Ляскоронского. Киев, 1897 // ЖМНП. – 1898. – Ч. 317. – № 6. – Отд. 3. – С. 459–466.

Х[раневич] К. [Рец. на:] История Переяславльской земли с древнейших времен до половины XIII столетия. Монография Василия Ляскоронского. Киев. 1897 // Исторический вестник. – СПб., 1898. – Т. LXXI. – № 1. – С. 375–377.

Дмитро Гордієнко (Київ). Дві автобіографії Василя Ляскоронського (1909–1913) та його особова справа (1923).

Стаття є археографічною публікацією двох автобіографій Василя Ляскоронського, що датуються 1909–1913 рр., а також особової справи 1923 р., складеної при вступі вченого на роботу до ВУАН, в Інститут археології, етнографічну комісію при ВУАН. Особова справа також вміщує третій текст автобіографії Василя Ляскоронського. Документи доповнюють біографію вченого.

Ключові слова: Василь Ляскоронський, ВУАН, українська історіографія.

Дмитрий Гордиенко (Киев). Две автобиографии Василия Ляскоронского (1909–1913) и его личное дело (1923).

Статья является археографической публикацией двух автобиографий Василия Ляскоронского, которые датируются 1909–1913 гг., а также личного дела 1923 г., составленного при вступлении ученого на работу в ВУАН, в Институт археологии, этнографическую комиссию при ВУАН. Личное дело также вмещает третий текст автобиографии Василия Ляскоронского. Документы дополняют биографию ученого.

Ключевые слова: Василий Ляскоронский, ВУАН, украинская историография.

Дмитро ГОРДІЄНКО

Dmytro Gordiyenko (Kyiv). Two of Vasyl Liaskoronsky's Curricula Vitae (1909–13) and His Personal File (1923).

The author publishes Vasyl Liaskoronsky's résumé dated 1909 and 1913, as well as his personal file (1923). The latter was created when the scholar started to work at the All-Ukrainian Academy of Sciences, i. e. at the Institute of Archaeology and the Ethnographic Commission of the Academy. Liaskoronsky's personal file also contains a third version of his curriculum vitae. The documents supplement information about the biography of the scholar.

Key words: Vasyl Liaskoronsky, All-Ukrainian Academy of Sciences, Ukrainian historiography.